

SERİ
SERIES
SERIE
SÉRIE

A

CİLT
VOLUME
BAND
TOME

45

SAYI
NUMBER
HEFT
FASCICULE

2

1995

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ORMAN FAKÜLTESİ
D E R G İ S İ

REVIEW OF THE FACULTY OF FORESTRY,
UNIVERSITY OF ISTANBUL

ZEITSCHRIFT DER FORSTLICHEN FAKULTÄT
DER UNIVERSITÄT ISTANBUL

REVUE DE LA FACULTÉ FORESTIÈRE
DE L'UNIVERSITÉ D'ISTANBUL

ORD. PROF. DR. ASAF IRMAK 90 YAŞINDA

Prof. Dr. M. Doğan KANTARCI¹⁾

Kı s a Ö z e t

**Ord. Prof. Dr. Asaf IRMAK 1905 yılında doğmuş olup halen 90 yaşında-
dır. Hoca 1934 yılında doktorasını vermiş, 1938 yılında doçent, 1942 yılında
profesör, 1958 yılında ordinaryüs profesör olmuştur. Toprak İlimi ve Ekoloji
Kürsüsü'nü 1943 yılında kurmuş olan Ord. Prof. Dr. Asaf IRMAK Temmuz
1975'te emekli olmuştur.**

1. GİRİŞ

Asaf Bey Hoca'nın kürsüsünü öğrencilerine devredip emekliye ayrıldığı Temmuz 1975'ten beri yirmi yıl geçti. O'nun yokluğunu hissettiğimiz, ama yanibaşımızdaki dostluğunu-hocalığı-
m hep bulduğumuz yirmi yıl. Asaf Bey Hoca emekli olduktan sonra kürsüye sık sık gelmedi. Kendi
dünyasına çekildi veya çekilmek istedi. Ama biz onu hep hocamız, liderimiz, yol göstericimiz ola-
rak gördük. Ulaştığımız başarıyı, yaptığımız araştırmayı, yazdığımız kitabı veya makaleyi onun
görüşüne sunduk, fikrini sorup onayını aldık. Bu davranışımızın iki sebebi vardı: (1) Asaf Bey
Hocamızdı. Biz onun öğrencileri idik ve o emekli olmasına rağmen okuyor, düşünüyor, kendisini
yeniliyordu. (2) Araştırma konularımızı teknik, bilimsel ve ilmi-felsefi seviyede onunla tartışabi-
liyorduk. Asaf Bey Hoca emekli olduktan sonra da hocalığını sürdürebilmiş, kendisine müracaat
edildiğinde zamanını ve emeğini esirgememiştir.

1) İ.Ü. Orman Fakültesi Toprak İlimi ve Ekoloji Anabilim Dalı

Ord. Prof. Dr. Mustafa Asaf IRMAK'ın bilimsel hayatı ve eserleri üzerine G. Acatay (1965), S. Erinç (1965), F. Gülçur (1975) ve N. Çepel (1975, 1989) beş yayın yapılmıştır.⁽¹⁾ N. Çepel (1975, 1989) Hocamızın yayınlarını ayrıntılı olarak incelemiş ve yayınlarını bir liste halinde yazısında sunmuştur. Asaf Bey Hoca'nın bilimsel künyesini bir tablo halinde sunuyoruz. Bu künye İstanbul Üniversitesi'nde modern ormancılık eğitim ve öğretiminin temel taşlarından biri olan, bir gayret ve himmet sahibinin bilimsel hayatının özetidir. Laboratuvarların olmadığı, araç olarak arabası ve binek olarak atın, gereç olarak kazma-küreğin ve basit birkaç aletin bulunduğu bir dönemde ıssız ve sahipsiz Bahçeköy'de eski süvari alayı kışlasından Orman Fakültesi'ne dönüştürülmüş olan "sarmaşıklı bina"da yatıp, Alman hocaların verdiği derslere tercümanlık yapmak, kuruluş halindeki fakültenin işlerine omuz vermek ve bütün bu işlerin arasında bir doçentlik tezi hazırlamak çalışkan, çetin iradeli vatan evlatlarının başarabileceği işlerdendir.⁽²⁾ Bütün bu işlerin arasında Orman Fakültesi Dergisi'nin temelini atmak ve 1951-56 yılları arasında Yazı İşleri Direktörlüğünü üstlenmek de Asaf Bey Hoca'ya düşmüştür.⁽³⁾

Asaf Bey Hoca'nın bilim alanındaki görüşü gelişimcidir. Bilimde ve hayatta evolüsyonun doğru yol olduğunu, revolüsyonun bilime uygulanmaması gerektiğini sık sık dile getirmiştir. Yetiştirdiği çağda Nazizmin Almanya'da, Komünizmin Rusya'da bilim alanına ihtilâlcî (revolüsyoner) dogmatik müdahaleleri ve Nazizmden kaçan Alman profesörlerinin İstanbul Üniversitesinde görev almaları Asaf Bey Hoca'yı etkilemiştir.

Orman ekosisteminde eldeki imkânlar ve bilgiler ile yapılan araştırmalarda elde edilen bulgular, ekosistemdeki olayların ancak bir bölümünü açıklayabilir. Bilmediğimiz, çözemediğimiz olayları, sebep-sonuç ilişkilerini ancak elimizdeki laboratuvar imkânları geliştikçe, bilgimizin ufku genişledikçe öğrenebiliriz. Bilgimizin ufkunun genişlemesi orman ekosistemindeki olayların tümünü kavradığımız, gerçeği öğrendiğimiz anlamına gelmez. Sonsuz sayıda ilişkilerin ve etkileşimlerin bulunduğu orman ekosisteminde herşeyi öğrenmenin ve bilgi üretmenin sınırı imkânlarımızın çok ötesindedir. Böyle bir araştırma-öğrenme-bilgi üretme-üretilen bilgiyi deneme ve bilgiyi devamlı yenileme süreci akılcı bir gelişimciliktir. Hoca bu sebeple bilimde hür düşünceyi savunmuştur.

Hoca Toprak İlimi ve Ekoloji konusunda bilinmeyenlerin, bilinenlerden çok olduğunu bizzat yaptığı araştırmalarla öğrenmiş bir bilim mensubudur. Bu sebeple bir araştırma sonucunun, elde edildiği yöredeki ekolojik özelliklerin etkisi altında geçerli olabileceğini, başka bir yöreye yaygınlaştırılması için ihtiyatlı davranmak gerektiğine dikkati çekmiştir.

Araştırma yapmak Asaf Bey Hoca'nın hem merakı, hem de görev anlayışıydı. Trakya'da Yetiştirme Ortamı Bölgesel Sınıflandırmaları çalışmasında elde ettiğim sonuçları 1970 yılında Hoca'ya anlatırken; "Yağmur altında, çamur içinde çalışıyorum. Umarım kitaplığın tozlu raflarında kalmaz" diye yakınmıştım. Hoca; "Sen çalış. Hazır et. Birgün sorarlar. Kütüphaneden kitabı alır önlerine koyarsın" dedi. Dediği tam 25 yıl sonra oldu. Avrupa Vegetasyon Haritasının Doğu Trak-

(1) ACATAY, G., 1965, Sayın Ord. Prof. Dr. Asaf IRMAK 60 Yaşında. İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Cilt XV, Sayı 2 (158-164)-İstanbul.

ERİNÇ, s. 1965, Türkiye'de Toprak Çalışmaları ve Türkiye Toprak Coğrafyasının Ana Çizgileri. İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Dergisi, Cilt 8, Sayı 15-İstanbul.

GÜLÇÜR, F., 1975, Ord. Prof. Dr. Asaf İrmak Kürsümüzden Ayrılırken. İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, Cilt XXV, Sayı 1 (32-41)-İstanbul.

ÇEPEL, N., 1975, Hocamız Ord. Prof. Dr. Asaf İrmak'ın Bilim Hayatı ve Eserleri. İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, Cilt XXV, Sayı 1 (61-81)-İstanbul.

ÇEPEL, N., 1989, Hocamız Ord. Prof. Dr. Asaf İrmak'ın Özgeçmişi ve Bilimsel Yayınları. İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, Cilt 39, Sayı 1, (11-20)-İstanbul.

(2) O zaman Orman Fakültesi'nin Dekanlığını yapan Prof. Dr. Mayer Wegelin; "İşte çalışma isteğinin imkânsızlıklar içinde bile bir eser verileceğini ispat eden bir tez." sözleri ile takdirini belirtmiştir. Bu çalışma Orman Fakültesi'nde hazırlanmış ilk doçentlik tezidir.

(3) İst. Üni. Orman Fakültesi Yazı Komitesi Ord. Prof. Dr. F. Heske, Prof. Dr. F. Saatçioğlu, Prof. Dr. A. Berkel ve Prof. Dr. A. İrmak'tan oluşmuştur (1951-56).

ya'daki bölümünü çalışmak için 1995 yılında beni Almanya'daki toplantıya çağırdılar. Trakya çalışmalarımı alıp gittim. O zamanki çalışmalarımız Toprak İlmî ve Ekoloji Yüksek Lisans programında temel bir ders oldu. Ormancılık bilimlerinde çalışmak uzun süreli, gayretli bir çalışma programı gerektirir. Araştırma biter, yayınlanır, ama sonuçlarını görmek de ayrı bir sabır işidir. Asaf Bey Hoca uzun süreli hocalık mesleğinin birikimi ve kişiliğinden gelen yetenekleri ile sabır ve metanetle çalışmayı biz öğrencilerine öğretmiştir.

Asaf Bey Hoca'nın bilimsel konulardaki takipçiliği de dikkat çekicidir. Anabilim Dahımızın kitaplığında hemen her kitapta yaptığı araştırmaların konusu ile ilgili olan paragraflarda Hoca'nın işaretleri vardır. Aynı kitapları tekrar okuduğunda biz öğrencilerinin o kitapların sayfalarındaki işaretlerini de izlediğini konuşmalarında takdir sözleri ile hissettirirdi. Okuduğu bazı makaleleri ilgili olan öğrencisine verir ve birkaç ay sonra da hiç umulmadık bir anda konuyu o makaleye getirip soru sorardı. Emekli olduğu 1975 Temmuzunda E. Münch'ün iki kitabını önüme koyup; "Bunlar senin" diye bana hediye etmişti.⁽⁴⁾ Aradan yıllar geçtikten sonra bu iki kitabın konularındaki yenilikleri de sorarak bir sohbet başlattı ve beni bir güzel imtihan etti.

Hoca 90 yaşında olmasına rağmen Fakültemiz ile ilgisini kesmeyip, kimlerin hangi çalışmaları yaptığını, Toprak İlmî ve Ekoloji konusunda hangi araştırmaları yaptığımızı merakla dinler ve tavsiyelerini de esirgemez.

Asaf Bey Hoca tabiata hayran bir insandır. Evinin küçücük bahçesinde pekçok bitki yetiştirmiştir. Bahçe hem bakımlı, hem de doğal görünümlü olacaktır. Böyle bir bahçeyi Hoca'nın istediği düzende tutabilmek pek az bahçıvanın hakkıdır. Bahçe sadece ağaçlardan –çiçekli çalılardan– çiçeklerden ve otlardan oluşan bir dünya değildir. Buraya çok çeşitli kuşlar gelir, yuva yapar, yavru büyütür. Asaf Bey Hoca dürbünü elinde o kuşları seyrederek hepsini tanıır. Önceleri sulu boya resim yapan Hoca, son yıllarda resim yapmayı bıraktı. Ama Hoca; derin kültürü, tabiat sevgisi ve bahçesinin etkisi ile şiiri bırakmadı. Hece vezni ile veya serbest vezin ile yazdığı şiirlerini ziyaretine gittiğimde okur. Hoca'nın şiirlerinde hecenin beş şairini⁽⁵⁾ ve daha çok Rıza Tevfik'in lirizmini ve ahengini hissetmişimdir.⁽⁶⁾ Amma Hoca'nın şiirini dinlerken hep Eşref'in bir beytini hatırlamışım.⁽⁷⁾

Asaf Bey Hoca varlıklı bir ailenin çocuğu değildi. Hiçbir zaman da zengin olmadı. Devlet'in ona verdiği ile yetinmeğe çalıştı. Oğlunu tahsil için İngiltere'ye gönderirken eski Rumeli aile terbiyesinden gelen alışkanlıkla söylediği sözü genç babalara duyurmak gerekir: "Benim hanım, hamamım, varlığım yok ki oğluma bırakayım. Ona bırakabileceğim en büyük servet bir meslek sahibi olmasını sağlamaktır." Kanaatkârdır. Birgün öğle yemeği zamanı usulü bozup odasına girmek zorunda kaldığımda gözüm yemek yediği masasına ilişmişti. Hemen farkettiler ve "Gençliğimde param yoktu, şimdi de sağlığım bunları yememe müsait." dedi.⁽⁸⁾

Asaf Bey Hoca neşeli, şakacı ve nazik bir kişiliğe sahiptir. Öğrencileri derslerinde onu bu özellikleri ile severlerdi. Ders verdiği sınıfta öğrencilerin ilgisinin kaybolduğunu hissettiğinde, onları azarlamazdı. Ortama uygun bir fıkra anlatır veya şaka yaparak dikkatleri üzerine toplar, sonra da "yorgunluğunuz geçti mi?" diye sorardı. Haşarlık eden öğrenciler bu çok ince azarlama ile kendilerine çeki düzen verip dersi dinlemeğe yönelirlerdi. Hoca'nın bu kişiliği, araştırmacılığı-bilim adamlığı dolayısı ile kendisine duyulan saygıyı aynı zamanda sevgiye dönüştürmüştür. Fakültemizde ve ormancılık mesleğinde Hoca hep bu duygu ile anılmıştır ve anılmaktadır.

(4) E. Münch 1927, Bau und Leben Unserer Waldbäume.

E. Münch 1930, Die Stoffbewegungen in der Pflanze.

(5) Hecenin beş şairi: Faruk Nafiz Çamlıbel, Enis Behiç Koryürek, Orhan Seyfi Orhon, Halit Fahri Ozansoy ve Yusuf Ziya Ortaç'dır.

(6) Dr. Rıza Tevfik Bölükbaşı.

(7) Mutlaka ol nûr-ı lâhûtiye varmak isteyen

Musikiden, şi'irden şehbâle malik olmalı.

Lâhûti: Tanrı alemine, şehbâl: Kuş kanadının uzun tüyü.

(8) O günkü yemeği, yoğurt, taze soğan ve iki tane zeytinyağlı biber dolmasıydı.

Ders vermeğe gitmeden önce Hoca ciddi bir hazırlık yapardı. "Dershane bir sahnedir. Hoca da o sahnedeki artisttir." sözü hocanın derslerine ve öğrencilerine verdiği önemi gösteren bir sözdür. Hoca kendisinden bilgi isteyen herkese bildiğini karşılıksız sunmağa çalışmıştır. Bilgisinin karşılığında maddi bir kazanç beklememiştir. Aksine zamanla bilgisini yenilemek ihtiyacını duyduğu için devamlı bir okuma-öğrenme çabası içindedir. Asaf Bey Hoca; eski bildikleri ile yeni öğrendiklerini birleştiren, yeni yorumlar getiren, kendisine güvenen ve bilgisine güvenilen bir hoca tipidir. Hoca bütün bu engin bilgisine rağmen sessiz ve mütevâzidir.

Asaf Bey Hoca bilimsel çalışmaların görüşülmesinde karşıt görüşleri tarafsızlıkla dinler ve kendi fikrini söylerken kişinin değil, doğru fikrin tarafını tutardı. Doğru bildiğini söylemek konusunda ısrarlıydı. Ancak doğru bildiğini söylerken karşındakini incitmemeğe gayret gösterirdi. Hoca'nın bu üslûbu tartışmaların bilimsel seviyede kalmasını ve kişisel çekişmelere dönüşmemesini sağlamıştır.

Doktora ve doçentlik tezlerimizde, araştırmalarımızda elde ettiğimiz sonuçlara saygılı olan Asaf Bey Hoca, bilimsel seviyedeki tartışmalarda hiç bir zaman emredici veya kendi fikirlerini dikte ettirici olmamıştır. Çalışma arkadaşlarının bilim namusuna güvenmiş ve elde edilen sonuçların yorumlarının yapılmasında yardımcı olmuştur. Hoca'nın bu tutumu önce öğrencileri, sonra çalışma arkadaşları olan Toprak İlmî ve Ekoloji Kürsüsü (sonradan Anabilim Dalı) mensuplarına kendi bilimsel kişiliklerini kazanma fırsatını vermiştir. Onun bu tutumu çok ilginç bir sonuç yaratmıştır. Hiç kimse Asaf Bey Hoca'yı taklid etmek yoluna girmemiştir. Kürsünün bütün mensupları kendi kimlik ve kişilikleri ile bilim aleminde yerlerini almışlardır. Birçok şeyin önceden birileri tarafından da bulunduğu, bilindiği, söylendiği veya yazıldığı bilim tarihinde yeniliklerin ancak hür düşünceli bilim mensupları tarafından sağlanabileceğine inanmış olan Asaf Bey Hocamızı 90. yaşında Farabî'nin hür düşünce hakkındaki sözleri ile selâmlıyoruz!

Doğru düşünen ve düşündüğünü yapmak iradesine sahip olan insan hürdür.

Hem doğru düşünmekten, hem iradeden mahrum ise behimidir (hayvandır).

Doğru düşünüp de iradesi yok ise o köledir.

İlim ve Felsefe ile meşgûl kimselerden bazıları kölelikte öteki insanlardan geri kalmazlar. Bunların bilgilerinden fayda gelmeyeceği gibi, kendileri de ilim erbabı için utanç sebebi olurlar.

Farabî (870-950)

ORD. PROF. DR. ASAF IRMAK'IN BİLİMSEL KÜNYESİ

Doğum Yeri ve Yılı	: YANYA, 1905
İlkokul	:
Ortaokul	: Orman Ameliyat Mektebi (Beykoz) 1917-20
Yüksekokul	: Orman Mekteb-i Âlisi 1920-23
Üniversite	: İstanbul Darülfünunu Fen Fakültesi Kimya Enstitüsü 1923-27
Yüksekokul	: Saksonya Yüksek Teknik Okulu şubesi olan Tharandt Orman Yüksek Okulu 1929-30
Doktora	: Tharandt Orman Yüksek Okulu 1930-34 (Prof. Dr. G. Krauss'un yanında)
Hocalık	: İnorganik ve Organik Kimya Dersi Hocalığı Yüksek Orman Mektebi 1927-29 ve 1934 (15.1.1934-1.11.1934)
	: Yüksek Orman Mektebinin lağvedilmesi
	: Yüksek Ziraat Enstitüsü'ne bağlı Orman Fakültesi'nin kurulması
Asistanlık	: YZE Orman Fakültesi Orman Botaniği-Silvikültür-Toprak İlimi ve Ekoloji Enstitüsü Şef Asistanlığı
Ders Yardımcılığı ve Tercümanlığı	: YZE'de Alman profesörlerinin verdikleri Geodezi, Kültürteknik, Silvikültür, Orman Kıymetlerinin Hesabı, Dendrometri, Toprak İlimi derslerinin tercümesi.
Doçentlik	: 1938
Profesörlük	: 17.2.1942
Toprak İlimi ve Ekoloji Kürsüsünün Kuruluşu	: 26.6.1943
Ordinaryüs Profesörlük	: 1958
Emeklilik	: 1.7.1975
Doktora Tezi	: Beitrag zur Ökologie der Tanne Buchdruckerei Otto Franke, Dresden-1934
Doçentlik Tezi	: Belgrad Ormanı Toprak Münasebetleri Y.Z.E. Yayın Nu. 70, Ankara-1940
Yayınları	: Kitap : 21 Araştırma (Makale) : 16 Bilimsel İnceleme : 25 Çeviri (Makale) : 6

ORD. PROF. DR. MUSTAFA ASAF IRMAK IS 90 YEARS OLD

Prof. Dr. M. Doğan KANTARCI

Abstract

Ord. Prof. Dr. Mustafa Asaf IRMAK was born in 1905 and he is 90 years old. He gave his doctorate thesis in 1934, and became associate professor in 1938 and professor in 1942, and Ordinarius professor in 1958. He established the department of Soil Science and Ecology in 1943 and retired in July 1975.

SUMMARY

Twenty years have passed since Ord. Prof. Dr. Mustafa Asaf Irmak has left his department to his students and retired. We missed him but we also felt his friendship and tutorial features always right beside us. We presented our success, the books and articles we have written to his evaluation, requested his opinion and justification. There were two reasons for that: (1) Dr. Irmak was our professor and teacher continuing to read, think, and develop himself (2) It was possible to exchange ideas with him at technical, scientific, and philosophical level.

Four articles have been published on the scientific life and publications of Ord. Prof. Dr. M. Asaf Irmak (G. Acatay 1965, S. Erinc 1965, F. Gülcür 1975, N. Çepel 1975, 1989). His bibliographic work is summarized in a form of a table and presented added to this manuscript.

Ord. Prof. Dr. M. Asaf Irmak's scientific point of view would be categorized as an evolutionary developmental view. His observations of Nazis in Germany and Communists in Russia during his life has lead him to consider such actions to effect the field of science dogmatically. Therefore his scientific point of view head been against the revolutionary and dogmatic point of view. Another reason to such an opinion of him were his efforts concentrated mainly on the field of ecology. Data and findings reached from the research work in forest ecosystems would explain only some of the incidents happening. The things we do not have any idea of are always more than the data we have. Only developments in the laboratory techniques and research methodologies could increase the borders of our horizons. On the other hand, however, this development does not mean that we would appreciate all the features of the forest ecosystems. Getting the knowled-

ge of everything in the such ecosystems is almost impossible due to the fact that there exists an infinite number of interrelationships between the units making up the forest ecosystems. The sequence of searching, learning, data production, experimenting, and practicing the knowledge is an intellectual evolution. We salute our master, Ord. Prof. Dr. M. Asaf Irmak, who thinks that such an intellectual evolution in science would only be reached by free thinking, by the verses from Farabi on his 90th birthday.

"Man who thinks right and has the will to actualize his thoughts is free.

If he is lacking both free thinking and will, he is an animal.

If he thinks right but would not have the will, he is a slave.

Some people who are working in science and philosophy exceed some others who are categorized as slaves. Nothing could be benefited from their work and knowledge while they are disgrace to the scientific world." (Farabi 870-950)